

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 72/04-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudcu Jána Mazáka a sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti L. L., trvale bytom O., zastúpeného advokátom JUDr. F. K., so sídlom Advokátska kancelária, P., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 309/01 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 653/94) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 309/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bardejov p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 309/01 konal bez zbytočných prietáhov.

3. L. L. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bardejov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. L. L. p r i z n á v a úhradu trov konania 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bardejov povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. F. K., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2004 doručená sťažnosť L. L., trvale bytom O. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. F. K., so sídlom Advokátska kancelária, P., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 309/01 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 653/94).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako odporca podal 7. augusta 1996 okresnému súdu v právnej veci proti obci Osikov (ďalej len „obec“) protinávrh, ktorým sa domáhal zaplatenia 571 424,85 Sk s prísl. Okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 653/94-129 z 18. mája 2000 o návrhu obce rozhodol tak, že sťažovateľa zaviazal, aby obci zaplatil sumu 25 672 Sk spolu s úrokmi z omeškania. Okresný súd zároveň protinávrh na zaplatenie sumy 571 424,85 Sk s prísl. vylúčil na samostatné konanie. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania. Krajský súd v Prešove uznesením č. k. 4 Co 269/00-41 z 31. augusta 2000 rozhodol tak, že zmenil napadnutý rozsudok vo výroku o trovách konania a zaviazal obec zaplatiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 1 865 Sk. Uznesenie odvolacieho súdu bolo sťažovateľovi doručené

1. decembra 2000. Od tej doby okresný súd vo veci protinávrhu sťažovateľa nekoná. Toto konanie je označené sp. zn. 4 C 309/01 (pôvodne vedené pod sp. zn. 8 C 653/94).

Sťažovateľ podal 28. októbra 2003 sťažnosť na prieťahy v konaní. Na sťažnosť mu odpovedal predseda okresného súdu listom z 5. decembra 2003, v ktorom konštatoval, že sťažnosť je dôvodná.

Na základe uvedeného podľa sťažovateľa nečinnosťou okresného súdu je porušované jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ žiada aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk z dôvodu dlhodobého stavu právnej neistoty a úzkosti, ako aj náhrady trov svojho právneho zastúpenia vo výške 9 340 Sk.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom takto rozhodol:

„1 Okresný súd v Bardejove v konaní vedenom pod sp. zn.: 4 C 309/01 porušil základné právo L. L., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

2. L. L. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk (slovom: stotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Bardejove povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd v Bardejove je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia L. L., advokátovi JUDr. F. K., P., vo výške 9.340,- Sk do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej stabilizovanej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a pretože nezistil dôvody na jej odmietnutie, prijal ju 17. marca 2004 na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľa a okresný súd na vyjadrenie k tomu, či sa má vo veci konať ústne pojednávanie, a okresný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti.

Sťažovateľ aj okresný súd oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Okresný súd k sťažnosti uviedol nasledovné:

„Vychádzajúc z obsahu sťažnosti, k porušeniu uvedeného práva sťažovateľa došlo tým, že súd od 1. 12. 2000 až doteraz nekoná vo veci ním uplatneného protinávhrhu na zaplatenie 571.424,85 Sk, keď nevytýčil ani jedno pojednávanie, na ktorom by vykonával dokazovanie smerujúce k rozhodnutiu v merite veci.

Zo spisu Okresného súdu Bardejov sp. zn. 8 C 653/94 vyplýva, že žalobou, súdu došlo dňa 14. 11. 1994, sa žalobca Obec Osikov domáhal voči žalovanému L. L. (v ďalšej časti sťažovateľovi) zaplatenia 81.425,- Sk titulom nájomného a dodávky elektrickej energie. V priebehu konania, konkrétne dňa 7. 8. 1996, sťažovateľ súdu doručil protižalobu,

ktorou voči žalobcovi sa domáha zaplata 571.424,85 Sk ako úhrady vložených investícií. Vo veci sp. zn. 8 C 653/94 bolo súdom rozhodnuté rozsudkom zo dňa 18. 5. 2000 tak, že súd žalobe žalobcu čiastočne vyhovel, keď sťažovateľa zaviazal zaplatiť žalobcovi 25.672,- Sk s prísl. a vo zvyšku jeho žalobu zamietol. Protižalobu sťažovateľa vylúčil na samostatné konanie. Na odvolanie sťažovateľa čo do výroku o náhrade trov konania Krajský súd v Prešove uznesením zo dňa 31. 8. 2000 č. k. 4 Co 269/00-141 napadnutý rozsudok vo výroku o trovách konania zmenil tak, že sťažovateľovi priznal na trovách konania 1.865,- Sk.

Konaniu o vylúčenej časti, t. j. o protižalobe sťažovateľa, bola pridelená sp. zn. 4 C 309/01 a do registra „C“ bola vec zapísaná dňa 9. 4. 2001. Úpravou zo dňa 11. 7. 2001 boli sťažovateľ a jeho právny zástupca vyzvaní špecifikovať nároky uplatnené protižalobou pod následkami zastavenia konania. Sťažovateľ výzve súdu vyhovel podaním súdu doručeným dňa 19. 7. 2001 a následne úpravou zo dňa 20. 7. 2001 bolo toto podanie doručené právnomu zástupcovi žalobcu na vyjadrenie sa. Úpravou zo dňa 24. 9. 2001 bol vo veci nariadený termín pojednávania na deň 22. 11. 2001, ktorý však z dôvodov gremiálnej porady bol preložený na deň 4. 12. 2001. Pre neprítomnosť účastníkov konania (vrátane sťažovateľa) a ich právnych zástupcov bolo pojednávanie odročené na neurčito a právnomu zástupcovi sťažovateľa bolo doručené faxové podanie žalobcu na vyjadrenie sa. Úpravou zo dňa 11. 1. 2002 bol právny zástupca sťažovateľa urgovaný na zloženie zálohy na znalecké dokazovanie, ktorý podaním zo dňa 31. 1. 2002 súdu oznámil, že výzvu súdu postúpil sťažovateľovi na realizáciu. Sťažovateľ zálohu na znalecké dokazovanie zložil dňa 12. 2. 2002. Výzvou zo dňa 12. 11. 2002 bol žalobca vyzvaný špecifikovať svoju predtým vznesenú námietku premlčania sťažovateľom uplatneného nároku. Žalobca na výzvu súdu reagoval podaním súdu doručeným dňa 29. 5. 2003 a následne uznesením zo dňa 20. 11. 2003 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie znalcom v odbore stavebníctvo, odvetvie pozemné stavby, oceňovanie nehnuteľností a oceňovanie stavebných prác s tým, že znalec znalecký posudok má podať do 20. 1. 2004. Znalec znalecký posudok podal dňa 24. 1. 2004 a úpravou zo dňa 19. 2. 2004 bol znalecký posudok doručený účastníkom konania na vyjadrenie sa. Žalobca vyjadrenie k znaleckému posudku doručil dňa 10. 4. 2004 a sťažovateľ dňa 19. 4. 2004.

Zodpovedá skutočnosti tvrdenie sťažovateľa, že na nečinnosť súdu podal k rukám predsedu súdu sťažnosť evidovanú pod Spr. 1583/2003 a to dňa 29. 10. 2003, na ktorú som zaujal písomné stanovisko dňa 5. 12. 2003 tak, že sťažnosť som uznal ako dôvodnú s tým, že súd od 4. 2. 2002 do 20. 11. 2003 nevykonával úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu vo veci, čím došlo k prietahom zavineným súdom.

Aj keď uvedená chronológia úkonov nesvedčí o dôvodnosti tvrdenia sťažovateľa, že súd v jeho právnej veci od 1. 12. 2000 až doposiaľ vôbec nekoná, je treba prisvedčiť sťažovateľovi, že v konaní došlo k prietahom zavineným súdom a to v čase od 4. 2. 2002 do 20. 11. 2003. Z tohto dôvodu akceptujem nárok sťažovateľa na vyslovenie nálezu, že bolo porušené jeho základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky prerokovať vec bez zbytočných prietahov. Napriek uvedenému však nemôžem súhlasiť s ďalším sťažovateľom uplatneným nárokom priznať mu primerané finančné zadostučinenie vo výške 100.000,- Sk. Podľa môjho názoru totiž dostatočným prostriedkom nápravy sa javí už vyslovenie porušenia práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, najmä vzhľadom na skutočnosť, že po tom, čo sťažovateľ využil svoje právo podať sťažnosť podľa zákona č. 80/1992 Zb. o štátnej správe súdov v znení neskorších predpisov a prijatí potrebných opatrení, vo veci sa plynulo koná a ak by sťažovateľ tento právny prostriedok nápravy bol využil hneď po tom, čo zistil, že dochádza k prietahom v konaní, k prietahom by nebolo došlo. Naviac sťažovateľ vo svojej sťažnosti ničím nepreukázal, aby zisteným prietahom mu bola spôsobená nejaká výraznejšia ujma, pričom nemožno neprihliadnuť ani na skutočnosť, že samotný sťažovateľ nie je v spore aktívny, čoho dôkazom sú časté urgencie na splnenie povinností ukladaných súdom. Z tohto dôvodu sťažnosť sťažovateľa v časti o priznanie nemajetkovej ujmy navrhujem zamietnuť a nepriznať náhradu trov konania.“.

Ústavný súd zo spisu sp. zn. 4 C 309/01 zistil, že v období, v ktorom sťažovateľ namieta zbytočné prietahy v konaní, t. j. od 1. decembra 2000 bolo nariadené len jedno pojednávanie, a to 4. decembra 2001, keď predtým okresný súd v júli 2001 vyzval sťažovateľa na špecifikáciu protižaloby a zaslal túto žalovanému na vyjadrenie. Pojednávanie nariadené na 4. december 2001 bolo odročené pre ospravedlnenú neprítomnosť účastníkov. Dňa 6. decembra 2001 sťažovateľ navrhol vykonať znalecké

dokazovanie. Po dvoch urgenciách sťažovateľ zložil zálohu na vykonanie znaleckého dokazovania vo februári 2002, ktoré však bolo nariadené až 20. novembra 2003. Znalecký posudok bol doručený okresnému súdu 23. januára 2004. V nadväznosti ho okresný súd zaslal obidvom účastníkom; z nich žalovaný uplatnil námietky voči nemu a sťažovateľ po urgencii okresného súdu vyjadril so znaleckým posudkom súhlas argumentujúc tým, že má záujem na tom, aby konanie bolo skončené.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1. právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2. správanie účastníka konania a 3. postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

Podľa týchto kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, podľa názoru ústavného súdu nejde o právne zložitú vec, pretože predmetom sporu je zaplatenie peňažnej sumy 571 424,85 Sk (bezdôvodné obohatenie). Čo sa týka faktickej zložitosti veci, túto nemožno podľa názoru ústavného súdu vylúčiť, pretože ide o vec, ktorá bola predmetom konania sp. zn. 8 C 653/94, keď sťažovateľ 7. augusta 1996 podal protinávrh o zaplatenie vyššie uvedenej sumy. Po rozhodnutí okresného súdu 18. mája 2000 bolo konanie o tejto sume vyčlenené na samostatné konanie. Tak z vyjadrenia predsedu okresného súdu, ako aj zo samotného spisu vyplynulo, že rozhodnutie o zaplatení/nezaplatení vyššie uvedenej sumy si vyžiadalo znalecké dokazovanie, čo svedčí o faktickej zložitosti veci.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka tohto konania, ústavný súd posudzoval jeho správanie v období, ktoré namietal ako obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prierahom v konaní, t. j. od 1. decembra 2000, a dospel k záveru, že zásadne neprispel k celkovej dĺžke konania.

3. Čo sa týka postupu okresného súdu v namietanom období, ústavný súd konštatuje, že okresný súd nekonal dostatočne aktívne a sústredene a svojou nečinnosťou a neefektívnou činnosťou v období od februára 2002 do novembra 2003 spôsobil zbytočné prietahy v namietanom konaní a porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 309/01 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 4 C 309/01 konal bez zbytočných prietahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľa priznať mu primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie 100 000 Sk z dôvodu, že porušenie jeho základného práva už nemožno napraviť, ako aj z dôvodu spôsobenia ujmy spočívajúcej v dlhoročných pocitoch neistoty a úzkosti spojených s neprimerane dlho trvajúcim stavom právnej neistoty. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 50 000 Sk zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľa za ujmu, ktorú utrpel.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. F. K. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a podľa § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk, t. j. 4 530 Sk za jeden úkon a 140 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2004).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2004